Published on *Melano.hu* (https://www.melano.hu)

Élhetetlenné teszi az orosz olajipar nyelvrokonaink földjét

Létrehozás: 11/20/2018 - 10:12
Szerző: Aranyi Péter

Csüllög Edina, a Finnugor Filmfesztivál (FUFF) alapítója és főszervezője nyár végén a magyarok nyelvrokonainál, a hantiknál járt Oroszországban.

Kapcsolódó cikkek:

A finnugor népeknek közös múltja, jelene és jövője van

Csehül állnak a finnugorok?

Két magyar település viselheti 2016-ban a Finnugor Kulturális Főváros címet

Magyar szakember ritkán jut el hozzájuk, hiszen nem kevés pénzbe és utazásba kerül. A jelenleg Észtországban élő filmrendezőt személyes tapasztalatairól és a hantik jövőjéről is kérdeztük.

Közel egy hónapot töltöttél nyár végén a Hanti-Manysi Autonóm Körzetben. Mi volt az utazásodnak az apropója?

Azért mentünk ki, hogy megtanítsuk a hanti fiatalokat filmezni, ezért részt vettünk egy gyerekek számára szervezett egyhetes táborban. Emellett részesei voltunk egy expedíciónak is, illetve Megionban ellátogattunk egy tradicionális fesztiválra. Ezt követően elmentünk még egy helyre, melyet nem árulhatok el pontosan, mert ott egy hanti aktivistát kerestünk fel. Őt kellett volna megtanítani vágni, annak érdekében, hogy segítsük a munkáját. Ez az aktivista azzal foglalkozik, hogy megpróbálja megvédeni a természetet az olajkitermelés által okozott pusztítástól. A legtöbben félnek valamit tenni ez ellen, mert aki fel meri emelni a szavát az akár erőszakos cselekmény áldozata is lehet. Részt vettünk emellett még egy olyan táborban is, amelyet a helyi aktivisták már 20 éve szerveznek annak érdekében, hogy a hanti fiatalok megőrizhessék kultúrájukat.

Csüllög Edina, a FUFF alapítója (Fotó: Rozi a moziban)

Mit érzékelnek a hantik a természetpusztításból?
Nagyon is sokat, egy erre a célra szervezett konferencián például nagyon sokan hangot adtak felháborodásuknak, így rögtön képet kaphattunk a valós helyzetről. Látszódott, hogy a helyi csinovnyikoknak ez nem tetszik, de valahogyan a helyi hantikban már van egy ilyen minden mindegy érzés.

Milyen mértékű a pusztítás?
Az a zóna, ahol mi voltunk Hanti-Manysi Autonóm Körzetben, annyira szennyezett, hogy egyes tavakban nem is lehet már fürdeni. Az egyik tó mellett például eltörött egy olajkút és a szennyeződés miatt elpusztult az egész vízi élővilág. A rénszarvasok már nem mennek oda inni, halakat sem lehet a tóból kifogni. Ezért az ott élő hantiknak több kilométert kell sétálniuk, hogy egészséges ivóvízhez jussanak. Európai emberként nekem nagyon meghatározó élmény volt, hogy olyan helyi lakosokkal tölthettem el időt, akinek két ruhájuk, három tányérjuk és négy villájuk van. És ezzel leélik az egész életüket.

Úgy érzem, hogy az utolsó időket éljük, itt lenne az ideje változtatni, mert tönkretesszük a Földet.

Ez nem a szegénység jele, hanem ők így gondolkodnak.
Pontosan, az a vendéglátónk, akinél voltunk ráadásul nem is számít szegénynek, épp ellenkezőleg. Mégis a hantik nagyon tisztelik és óvják a természetet. Egyszer használatos műanyag tányérokat használnak újra és újra, mohával törlik az edényeket. Ehhez képest eléggé nagy csapás számukra, hogy egyszer csak gondolnak egyet és olajkutat fúrnak a területükön, elpusztítva ezzel az ottani élővilágot. Megrázó volt ezt és ennek következményeit testközelből látni.

Amikor valahol nekilátnak egy olajfúrásnak, akkor azt a hantik magánterületén, vagy úgymond állami földen teszik?
Ezek nincsenek úgy letisztázva, mint például az USÁ-ban ahol rezervátumokat hoztak létre. Általában a hantik földjein történik a környezetkárosítás, amit ők maguk is az őseiktől örökölnek meg. A földek tulajdonjogával kapcsolatban megegyezések vannak, de ezeket az oroszok általában nem tartják be. Azt is hozzá kell tenni, hogy a természetpusztítás globális probléma, ami mind annak az eredménye, ahogy most az emberek többsége gondolkodik. Vagyis mindig új és csillogóan szép dolgokat venni, fogyasztani és fogyasztani. Ez teszi most boldoggá az embereket sajnos, de ennek megvan a látható eredménye. Úgy érzem, hogy az utolsó időket éljük, itt lenne az ideje változtatni, mert tönkretesszük a Földet.

Filmes tábor a Hantiknál (Fotó: Laura Kõiv)

Mennyire van ez hatással a hantik életére és kultúrájára?
Az ősi földek tönkretételével és elvesztésével a hanti kultúra is hanyatlásra van ítélve. Már most az van, hogy a hanti gyerekeket el kell küldeni internátusba, hogy tanuljanak. Ott ugye oroszul megy az oktatás. A nomád népeknél viszont nagyon fontos, hogy megtanulják a gyerekek, hogy hogyan tudnak ilyen természeti környezetben megélni. Engem, ha most kidobnának oda, egy hét múlva felfordulnék, mert nem vagyok erre felkészítve. Fogalmam se lenne, hol szerezzem meg a vizet, melyik növény ehető, melyik mérgező. Én életképtelen lennék ebben a környezetben. Ezeket az ismereteket gyerekkorban sajátítják el. A hantiknál emellett hihetetlen folklór anyag van, ami szájról-szájra terjed és ez nem tud a városi közegben megőrződni, vagy ha igen, akkor csak jelentős módosulással. Egy medveének körülbelül negyvenórányi anyagot is kitehet. Most még él olyan bácsi, aki tudja ezt, de nincs kinek tovább adnia az anyagot.

Kicsit hasonló a helyzet a rúna énekekhez, amelyek egy időben szintén csak szájról-szájra terjedtek. De hogy kell elképzelni a hantik életét? Olyan, mint a képeken, vagyis

sátrakban élnek egész életükben?
Ez már nagyon keveseknek adatik meg. Majdnem mindenki beköltözött már a falvakba és városokba. Nekem azt mondták, hogy jelenleg körülbelül 50 család él így ott, ahol én voltam. Ráadásul ők hatalmas területen élnek, mivel a rénszarvasoknak folyamatosan vándorolniuk kell az élelem miatt. A manysik még kevesebben vannak. A gyerektáborban, amiben részt vettünk mondjuk 25 gyerek közül egy vagy kettő tudott hantiul. És ők se jól. A mi korosztályukban még vannak ott anyanyelvi beszélők, akár 10 évvel fiatalabbak között is, de a 10-15 évesek már alig ismerik a nyelvet. Sokan már az unokájukkal is csak oroszul beszélnek. Ez olyan, mint a szetuknál itt Észtországban, hogyha nem beszélsz otthon az anyanyelveden, akkor a gyereked nem fog tudni szetu nyelven. Kazimban, talán jobb a helyzet a hantiknál, mert ott sok olyan aktivista van, aki figyelmet fordít erre. Vannak folyóiratok is, de csak egy-kettő.

Mi a helyzet a hanti írókkal?
Volt szerencsém találkozni Jeremej Ajpinnal is, akinek több könyve le van fordítva magyar nyelvre is. Ő volt a védnöke az egyik konferenciának. Az idén 70 éves íróról azt kell tudni, hogy ő is internátusba került, de később nagy gondot fordított anyanyelvének ápolására. A hantik között nemzetközileg is elismert írónak számít.

Mit tudnak tenni a hantik annak érdekében, hogy felhívják a figyelmet a természetkárosításra? Van-e valamilyen eszközük arra, hogy megóvják a földjeiket?
Jelen pillanatban annyit, hogy nemzetközi szinten is megpróbálják bemutatni az ottani történéseket, határokon átívelő együttműködések és a modern technológia segítségével. Van olyan aktivista, aki titokban felveszi az összes összeütközését a hatóságokkal és azokat elküldi nemzetközi aktivistáknak, akik esetleg Facebookon posztolják azokat. Így talán van valamilyen visszhangja ezeknek a dolgoknak, de tény, hogy nagyon kevés eszköz van a kezükben. Ezen talán lehetne segíteni.

)

Hanti lány tradícionális népviseletben (Fotó: Laura Kõiv)

Be tud jutni egyáltalán Oroszországba a segítség? Lehet-e valamilyen módon őket támogatni külföldről?

Nekem nagyon kilátástalannak tűnik a helyzet, de az is lehet, hogy csak én állok negatívan a kérdéshez. Abban biztos vagyok, hogy nem szabad feltűnősködni. Vannak persze nemzetközi szervezetek, amelyek próbálnak segíteni és Oroszországon belül is vannak olyan szervezetek, amelyek igyekeznek támogatást nyújtani a hantiknak. De addig, amíg mindenki benzin alapon él, addig sajnos a politika számára másodlagos, hogy mi történik velük. A hantik életére ez a kettőség jellemző: szervezhetnek konferenciát, de közben rombolják a földjeiket és ellehetetlenítik őket. Elmehetnek táncolni, énekelni, de a rendezvényeiken minden oroszul van. A nemzetközi sajtóban meg csak arról lehet olvasni, hogy Oroszország mennyire támogatja a kisebbségeket, de a valóság közben más.

Elmehetnek táncolni, énekelni, de a rendezvényeiken minden oroszul van. A nemzetközi sajtóban meg csak arról lehet olvasni, hogy Oroszország mennyire támogatja a kisebbségeket, de a valóság közben más.

Kinek a támogatásából valósulhatott meg ez a látogatás?

Mi az észt Rokon Népek Programnak és az észt kulturális minisztériumnak, illetve egy finn szervezetnek köszönhetjük, hogy testközelből láthattuk mindezt. Létrehoztunk Forest Film School néven egy megmozdulást, amelynek az a célja, hogy olyan népeknek tanítsunk filmezést, amelyeknek nem áll módjukban máshol filmes képzést kapni, ezzel is segítve kultúrájuk ápolását és megőrzését, figyelembe véve azt is, hogy ezeknek a népeknek a nyelve kihalóban van. Vagyis itt az utolsó lehetőség, hogy a még nyelvi beszélők kamerát ragadva megörökíthessenek pár kultúrájukkal kapcsolatos dolgot, mielőtt az enyészetté válna. Egy Facebook oldalt is létre hoztunk, melynek az a célja, hogy a munkásságunkról és tevékenységünkről ott is értesülni lehessen. Ha egy 25 ezres lélekszámú népcsoport tagja vagy, akkor kiválasztottként kell magadra gondolnod, hiszen tenned kell a nyelved és kultúrád megőrzéséért. Én ez a tudatot szeretném bennük erősíteni. Mi magyarok is különlegesnek érezzük magunkat, hogy csak 15 milliós közösség tagjai vagyunk. Gondoljunk bele, mit érezhetnek azok, akik 25 ezres népcsoport tagjai?

Hanti fiúk (Fotó: Laura Kõiv)

Az általatok tartott filmes kurzusokon mi foglalkoztatta leginkább az alkotókat?
40 darab film készült egy hét alatt, ami szerintem azért különleges, mert ezek az alkotók előtte életünkben nem láttak kamerát. Érdekes módon mindenkinél előjött valamilyen szellemekkel, másvilággal, illetve medvékkel kapcsolatos téma. Mi nem erősítettük a tradicionális, nemzeti témákat, mégis valahogy sok alkotónál ez jött ki. Volt egy 13 év körüli lány, aki három perces filmet szeretett volna készíteni egy nagyon érdekes sztoriról. Elkezdte nekünk mesélni a témát és már egy órája ültünk ott, amikor kiderült, hogy egy valós hanti legendáról van szó, melyben több szálon fut az esemény, sok-sok visszacsatolás van benne, egyszóval nagyon szövevényes és rejtelmes. Jó kérdés, mi maradna ebből a kultúrából, ha át kellene ültetni oroszra. Egyszerűen a medveénekek sem működhetnek oroszul.

Ezeket a filmeket nemzetközileg is lehet majd látni?
Fel fogjuk ezeket rakni Youtube-ra, illetve be fogjuk őket mutatni a mi fesztiváljainkon. Ha Youtube-on megnézhető lesz, akkor már sok emberhez eljuthatnak. Azt hozzá kell tenni, hogy gyerekek alkotásairól van szó, tehát a technikai kivitelezés meglehetősen kezdetleges, de ez semmit sem von le az értékükből. Nekem nagyon sok kedvencem van közöttük.

Lehet ez az én szegénységem, de eddig nem nagyon láttam hanti kisfilmeket.
Egyszerűen azért, mert eddig nem voltak ilyenek. De mi megcsináltuk velük együtt és csodálatos élmény volt. Szeretnénk folytatni ezt az egészet. Írtunk egy nagy projektet egy finn alapítványnak, ami ha sikerül, akkor tudjuk tovább folytatni a munkát és akár minden évben vissza tudnánk menni ezekhez a fiatalokhoz. És akkor tuti, hogy lesznek olyanok, akik megpróbálnak ezzel foglalkozni a hantik közül. Szerintem az is nagy dolog lenne, ha Magyarországról is tudnánk egy filmes szakembert magunkkal vinni hozzájuk.

Tags:
finnugor [5]
hanti [6]
Oroszország [7]
környezetvédelem [8]
globalizáció [9]
magyar [10]
nyelvrokonság [11]
FUFF [12]
Panoráma:
Finnugor [13]

Forrás webcím: https://www.melano.hu/elhetetlenne_teszi_az_orosz_olajipar_nyelvrokonaink_foldjet

Hivatkozások
[1] https://www.melano.hu/sites/default/files/articles/hanti_2018_interju_02.jpg
[2] https://www.melano.hu/a_finnugor_nepeknek_kozos_multja_jelene_es_jovove_van
[3] https://www.melano.hu/csehul_allnak_a_finnugorok
[4] https://www.melano.hu/ket_magyar_telepules_viselheti_2016_ban_a_finnugor_kulturalis_fovaros_cimet
[5] https://www.melano.hu/tags/finnugor
[6] https://www.melano.hu/tags/hanti
[7] https://www.melano.hu/tags/oroszorszag
[8] https://www.melano.hu/tags/kornyezetvedelem
[9] https://www.melano.hu/tags/globalizacio
[10] https://www.melano.hu/tags/magyar
[11] https://www.melano.hu/tags/nyelvrokonsag
[12] https://www.melano.hu/tags/fuff
[13] https://www.melano.hu/panorama/finnugor